

Szakmai beszámoló a Tájházsövetség elnökségi ülésére 2005-ben, a dél-dunántúli régióban végzett munkáról

2005-ben folytattam a térség tájházainak meglátogatását, hogy képet kapjak múzeumi szervezet, önkormányzat, vagy önálló személy által működtetett népi műemlék épületek állapotáról, a bennük elhelyezett és bemutatott gyűjtemények helyzetéről.

1. Lakócsa -

A lakóház tulajdonosa: Somogy Megye Önkormányzata
Működtetője: Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága
A telek vegyes tulajdonú: Somogy Megye Önkormányzata, Lakócsa Község Önkormányzata
A gazdasági épületek (pajta, istálló) tulajdonosa: Lakócsa Község tulajdona

A lakóházban kiállított tárgyak tulajdonosa: Somogy Megye Önkormányzata, de nyilvántartásban Barcs Város Önkormányzata által fenntartott és üzemeltetett Dráva Múzeumban szerepel.

A Dráva Múzeum 1992-ig a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatóságához tartozott, de akkor Barcs Város Önkormányzata átvette, fenntartásáról gondoskodik.

A tájházat 1986-ban Orzsi Zoltán, a Dráva Múzeum néprajzkutató igazgatója rendezte be a Dráva Múzeum anyagával. Amikor a városi múzeum átadásra került a helyi önkormányzatnak, a nemzetiségi politikára hivatkozva a megyei költségvetésből vásárolt néprajzi tárgyak nem kerültek át a város tulajdonába, így folyamatos problémát jelent az épület megfelelő üzemeltetése.

A Dráva mentén élt/ élő horvát nemzetiség egyetlen olyan műemléki védettség alatt álló épülete a lakócsai, mely e néprajzi csoport népi kultúráját hivatott bemutatni és reprezentálni. Sajnos a helyi önkormányzat többszöri megkeresésünk ellenére sem kívánja működtetni (bár 1997. Márc. 1-én kelt és még érvényben lévő szerződés értelmében a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága átadta a működtetést a helyi önkormányzatnak, de azt nem végzi) csak problémát és jelentős költség-ráfordítást vél felfedezni a ház tényleges működtetése esetén.

A településnek nincs koncepciója a ház oktatás céljára történő felhasználására sem.

Barcs Város Önkormányzatával tárgyalások kezdődtek a Dráva Múzeum nyilvántartásában szereplő, de a megye tulajdonában lévő néprajzi tárgyak átvételére-átadására. Amennyiben erre 2006-ban sor kerül a kistérségi együttműködés nyomására (Barcs vezetésével) jobb kilátások lehetnek arra, hogy a helyi önkormányzat hosszú évtizedek után gazdája lesz a település egyetlen látványosságának.

A KÖH által kiküldött adatlapot a lakócsai tájházra vonatkozóan elkészítettem, jelezve, hogy 2004-ben a látogatók száma 250 fő volt.

2. Nagydobsza

Kovács János polgármestert először 2004-ben kerestem fel, hogy a tájház működtetésére helyben megoldást találjunk. A polgármester Káro László személyében oly aktív, tette kész fiatalra talált a faluban, aki az épület külső rendbetételével és a porta rendezésével ünnepélyes keretek között 2005. aug. 27-én meg is nyitotta a talpasházat. Ennek az 1853-ban épült lakóháznak a közvetlen környezetében még állnak (3) hasonló, de védettséget nem élvező házak, közülük az egyiket az önkormányzat megvette, hogy ifjúsági szállást alakítson ki a majdani tájházi programra látogató fiataloknak. A Kincstári tulajdonban lévő talpasház berendezéséhez pályázat útján kíván támogatáshoz jutni. A házat korabeli bútorokkal szeretné berendezni, amihez a Janus Pannonius Múzeum néprajzosainak a szakmai segítségét kéri. A lakóház végében téglából épült pajta és istálló áll, kiváló tere lehetne pajtaszínháznak és kézműves bemutatóknak foglalkozásoknak.

A komplexum működtetésére az önkormányzat és Káro László programot dolgoz ki.

3. Nagytótfalu

Siklóstól alig 6 km-re fekvő 360 lelket számláló település Nagytótfalu, ahol az 1846-ban épült és 1982-ben OMF által népi műemléki védettséget kapott református gyülekezet iskolája és tanítólakása fogadja be az iskolamúzeumot és a „tájházat” azaz „néprajzi gyűjteményt”.

Az épület az önkormányzaté, a néprajzi gyűjtemény dr. Simor Ferencné tulajdona.

Dr. Simor Ferencné gyűjteménye páratlan értéket képvisel, amit le kellene védeni, és nyilvántartásba kellene venni. Simorné Évának segítségre lenne szüksége, hogy nyári időszakban múzeológus és

egyetemisták közreműködésével a tárgyak nyilvántartása elkészüljön és restaurátor tanácsaival, iránymutatásával a szükséges állagmegóvásokra sor kerüljön.

4. Istvándi, Kossuth u. 59.

Az 1848-ban épült lakóház a Kincstár kezelésében van, a helyi bolt vezetőjénél (Lakics Lászlóné Istvándi, Kossurh u. 37.) van a kulcs.

A ház üres, a zsuppal fedett tető beázik, a fal omladozik. Gondozatlan. Megkerestem Darányban Kertai János körjegyzőt, hogy a házzal kapcsolatos terveikről tájékozzák. A község elzárkózik a ház fenntartásától és működtetésétől, amennyiben sikerül valakit találni, aki mindezt felvállalná, azt még ők is szívesen támogatnák, de felelősséget pénzühiány miatt nem vállalhatnak.

5. Péterhida, Fő u. 43.

Az 1810-ben épült és 1970-ben védelemet kapott lakóház gondozott. Az önkormányzat KÖH-től és elődjétől kapott évi 100.000 Ft-ot állagmegóvásra költi. A tető zsuppolása megoldásra vár, nem ázik be, de ehhez az évi kereten túl több pénzre lenne szükség. Ebben kéri a KÖH segítségét.

Az épület működtetése nem megoldott, ehhez szintén segítséget, partnert keresnek.

Az épületben víz, villany van, de WC nincs a portán.

6. Balatonszentgyörgy, Csillagvár u. 68.

Az 1836-ban emelt épületet a helyi önkormányzat működteti. A ház berendezési tárgyait a településen élők adogatták össze.

Véleményem szerint jelenlegi formájában a ház működtetése méltatlan a népi műemléki védelemet élvező épülethez, látogatók sem keresik fel a „kiállítás”.

Az épület színvonalas berendezése, működtetése megoldásra vár.

A polgármestert többször kerestem, nem értem el, így csak a szövetség regionális programjaira történő meghívókkal tudtam az érdeklődését felkelteni, de ez sem sikerült.

Ezen a településen hatalmas kontraszttal találkoztam.

Az évtizedek óta halódó „Csillagvár” működtetője 2004-től a keszthelyi illetőségű Török Sándor úr. A „várat” és a kiállítást felújította, a területen állatsimogatót, játszóteret alakított ki.

A „Csillagvárnak” nagy a látogatottsága, az érdeklődők útja a tájház előtt visz el, de ott csak elvétve áll meg egy-egy idegen.

A házak fenntartása, a helyi közösségek érdekeit is szolgáló tartalommal kell megtölteni, mely programoknak a településre érkező idegeneknek kapcsolódni lehetne.

Nagyon jó példa a térségben Magyarlukafa, az ott lévő tájházban néprajzi műhely működik Lovas Katalin vezetésével. Kata a Janus Pannonius Múzeum alkalmazottja. Lovas Katalin textiliparit végzett alkotó.

Ezt a példát javaslom továbbgondolni.

Az elnökségi üléseken részt vettem (Cigánd, Hímesháza, Ócsa) és ott voltam a III. Országos Tájháza találkozón is. Március 19-én beszámolót tartottam Szentendrén a Tájházaszövetség közgyűlésén.

Báta- „Az év tájháza” bíráló bizottság munkájában való részvétel.

Eredeti elképzelésemhez híven 2005-ben az első regionális találkozó színhelyét Baranya megyébe szerveztem.

Június 17-én Magyarlukafára hívtuk a szervezet elnökségi tagjait és a három megye összes tájházát fenntartó és működtető szervezetét, egyéneit.

A programon 45 fő vett részt.

Huszár Zoltán megyei múzeumigazgató a múzeumhálózatot mutatta be és a beszélt a 100 éves Janus Pannonius Múzeumról.

Begovác Rózsa néprajzkutató a megye tájházairól, a bennük látható kiállításokról beszélt.

Sisa Béla a térség tájházainak születésére emlékezett, arra a nagy szakmai összefogásra, mely az 1970-es évek elejétől az 1980-as évek végéig hajtotta a népi műemléki védelemet kapott épületek felújítását.

T. Bereczki Ibolya nem tudott részt venni, előadása elmaradt.

Hegyi Zsuzsa a Magyar Turizmus Rt regionális igazgatója a Dél-Dunántúl turisztikai marketingjével ismertette meg az érdeklődőket.

Kékes Tóbiás Magyarlukafa polgármestere arról a munkáról beszélt, melyet feleségével, Lovas Katalinnal végeztek a településen az 1980-as évek közepétől napjainkig. A halálra ítélt baranyai település a politikai akarat ellenére még sem lehelte ki a lelkét, mert a tájház és a köré szerveződő fiatal alkotók olyan hagyományokat teremtettek, melyek megmentették, és híressé tették a települést. A húsz éve minden évben megrendezett Vendel napi búcsú több ezer érdeklődőt vonz, a kézművesség iránt érdeklődőknek egyik legnagyobb vására a térségben.

Szablyár Péter e találkozón beszélt a „Közkinccs-programról”, a szövetség terveiről és lehetőségeiről.

A nap utolsó hozzászólója Balázs Kovács Sándor, a szekszárdi múzeum néprajzkutatója volt, aki ismertette a „Néprajzi barangolások Tolna megyében”, c. kiadványt.

A tájház és az ott zajló programokat Lovas Katalin, a Kaptár Egyesület elnöke vállalta és közben az egyesület két tagja bemutatót tartott.

A Tájházi Műhely továbbképző programját október 14-én Szenna fogadta.

Téma: A település egyéb látóivalinak kapcsolása a tájház látogatás programjába, programkészítés, társszervezetek bevonása.

Az egész napos program témafeldolgozásához előadókat kerestem és kértem fel.

Dr Winkler Ferenc megyei múzeumigazgató: Tájházak-műemlékek-múzeumi szervezetek címmel tartott előadást.

Handó János Szenna község polgármestere a település gondjairól, fejlődési lehetőségeiről beszélt. Kaposvár közelsége a változások éve után sok munkanélkülit eredményezett. A falusi turizmus elképzeléséhez a kezdetektől csatlakoztak. A község igazi idegenforgalmi látványossága az 1785-ben népi barokk stílusban épített református templom és a köré épített szabadtéri néprajzi gyűjtemény. A faluban egy 1836-os lakóházat in situ is levédtek és „tájházzá” alakították, aminek hosszú ideig a megyei múzeum volt a gazdája, majd a Kincstár tulajdonába ment át.

Ma az üzemeltetése még kérdéses.

Szennát a Zselic központjának is tartják. Természeti adottságait, szépségét kívánja a település kihasználni jól összekapcsolva a kulturális örökség látóival. Az önkormányzat és a múzeum igyekszik együttműködni, hogy az idegenek jól érezzék magukat.

Handó János beszélt fia ifj. Handó János vállalkozásáról a Szennától 5 km-re lévő „Katica tanyáról.” Állatsimogató, lovaglás, kézműves foglalkozások várják a családokat fiatalokat. Kultúralt körülmények között tölthetik el a családok szabadidejüket, az iskolás csoportok pedig kirándulásuk 1-2 napját. Bánya (halastó, pihenőpark), Bárdibükk (Gosztonyi Mária kúriája) szintén a közelben lévő látványosságok.

Imrő Judit néprajzkutató, a szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény vezetője azokról a nyári kézműves táborokról beszélt, melyek közkedveltek a kaposvári szülők körében. A táborba 7-12-13 éves gyerekek jelentkeznek.

A táborban népi iparművészek tanítják a gyerekeknek, a szövés, az agyagozás, a gyöngyfüzés, a faragás fogásait, az eszközök használatát.

Káró László a nagydobszai tájház vezetője arról az összefogásról szólt, amit a település ebben az évben a tájházért tett.

Faidt Józsefné a Bátai Általános Művelődési Központ igazgatója a tájházról, a halászházról és azok oktatásban betöltött szerepéről számolt be.